

DE KLEINE ALK

contactorgaan Vogelwerkgroep Alkmaar en omstreken

verschijnt vier keer per jaar

Redactie

Tom Damm (06) 42 12 26 10

Arie de Wit

Beeldredactie

Jan Stok jbh.stok@planet.nl

Redactieadres

redactiekleinealk@vwg-alkmaar.nl

Vaste medewerkers

Ofra Carmi

Ruud Costers

Elias den Otter

Arie de Wit

Wim Schols

Pierre van der Wielen

Vormgeving (basis)

Peter van Brandwijk (06) 43 73 60 23

Verspreiding

Connie Wubbels (072) 515 05 61

Peter de Greeuw (072) 561 80 50

Bestuur

Voorzitter

Elias den Otter (06) 57 71 21 23

Secretaris

Loes Staal (06) 21 82 54 20

secretaris@vwg-alkmaar.nl

Penningmeester, ledenadministratie

Francisco Rubio Fernández (06) 54 69 07 84

penningmeester@vwg-alkmaar.nl

Leden

José Tibbe (06) 50 56 68 89

Jurgen Rotteveel

Ereleden

Kees Roobeek, Harry Smit, Jan Stok, Tom Damm

Voorplaat: Kleine Alk, Frits-Jan Maas

Commissie Natuurbescherming

contactpersoon Rob Struyk

rob.struyk@upcmail.nl

Natuurwetenschappelijke Commissie

contactpersoon Harry Smit

smit51@telfort.nl

IJsvogelwerkgroep

contactpersoon Rutger Polder

1815JK232@hetnet.nl

(072) 511 99 39

Roofvogelwerkgroep

contactpersoon Dook Vlugt

d.vlugt@quicknet.nl

(072) 589 77 78

Lid worden

Het lidmaatschap van onze vereniging bedraagt slechts € 20,00 per jaar. Hiervoor ontvangt u vier keer per jaar ons blad De Kleine Alk en bent u van harte welkom op de door ons georganiseerde activiteiten, waaronder lezingen en excursies. Als welkomstgeschenk ontvangt u tevens het boek 'Broedvogels van het stedelijke gebied van Alkmaar' (t.w.v. € 12,50).

Lid wordt u door € 20,00 over te maken op nummer NL25 TRIO 0379 6386 73 t.n.v. VWG Alkmaar e.o. en door tevens een mail te sturen naar Francisco Rubio Fernández, penningmeester@vwg-alkmaar.nl, met uw naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres. Ook adreswijzigingen kunt u doorgeven aan Francisco Rubio.

In dit nummer

pagina 3

Vooraf: Draaihals

Elias den Otter

pagina 4

Vogelinventarisatie boezemberging Bergen (voorjaar 2023)

Emiel Oost, KD Dijkstra & Dook Vlugt

pagina 10

AC72

Dirk van der Made

pagina 12

Excursie in de Eilandspolder, 13 mei 2023

Gaudia van Bakel

pagina 15

De raadselvogel van Wim

Wim Schols

pagina 16

Excursie naar het Geestmerambacht, 2 juni 2023

Jaap Olbers

pagina 18

Wetenswaardig? (21)

Ruud Costers

pagina 21

De Kleine Alk-lustrum-avi-limericks

Hans Cornelissen

pagina 23

Communicatie & Actualiteiten

Van Het Bestuur

Het Bestuur

pagina 24

Van de penningmeester

Francisco Rubio Fernández

Van de redactie

Tom Damm

pagina 25

Gevleugeld nieuws

Miranda Zutt-van der Made

Laptop over?

Secretaris

Toekomstversnellers

Myrthe Belder

pagina 26

Lezingen

Ofra Carmi

pagina 30

Excursienieuws

Elias den Otter

pagina 31

VWG Alkmaar e.o. gaat in 2024 voor de vijfde keer de broedvogels van

Alkmaar tellen

Harry Smit

pagina 32

Leukere waarnemingen juni t/m augustus 2023

Pierre van der Wielen

pagina 36

Ogrut 71: Tureluurs van de vogelnamen

Hans Cornelissen

Kopijsluiting: 1 februari, 1 mei, 1 september, 15 november

Vooraf: *Draaihals*

Het aantal keren dat ik tevergeefs uren naast een bosje heb gezeten in de hoop dat de Draaihals die eerder gezien was weer te voorschijn komt is niet op twee handen te tellen. Ik vogel nu een jaar of acht fanatiek, maar nooit kreeg ik deze camouflagevogel te zien. Tot mijn grote frustratie uiteraard.

Ik wist dat de piek van ons ‘Draaihals-seizoen’ samen zou vallen met de geboorte van mijn eerste kind. En natuurlijk regende het waarnemingen terwijl ik met volle teugen aan het genieten was van haar eerste levensdagen.

Toen Ella nog geen week oud was durfde ik te vragen aan mijn vriendin om op een nieuwe waarneming bij de Hondsbossche Zeewering af te gaan. Tevergeefs! En ik verstoorde met mijn poging ook nog eens een uitje van mijn vriendin. Mijn eerste vaderlijke imagoschade was een feit.

Maar de dag erna kreeg ik een herkansing. Rob Struyk meldde in de ochtend dat de vogel er nog zat. Met piepende banden reden mijn vriendin, ik en kleine Ella richting Camperduin. Op de parkeerplaats aangekomen zag ik al een groep vogelaars op de dijk staan. Goed nieuws leek mij. Het stuk op de dijk leek kilometers lang. Ik holde met een tas vol luiers en doekjes richting de groep vogelaars. Langzaam gevolgd door mijn twee vrouwen. Als een marathonloper werd ik aangemoedigd om een eindsprint te trekken. De telescoop werd voor me vrijgemaakt en BAM! Mijn allereerste Draaihals onder applaus van vertrouwde gezichten van onze vogelwerkgroep. Een geweldig moment. Ook mijn vriendin kreeg de kans een kijkje te nemen. En wat een *lifer* voor Ella! En uiteraard was Ella ook een *lifer* voor mijn vogelvrienden op de dijk. Kun als vogelaar je een beter kraambezoek bedenken?

Groetjes van een blijde vader!

Elias den Otter, voorzitter@vwg-alkmaar.nl

Vogelinventarisatie boezemerging Bergen (voorjaar 2023)

Emiel Oost, KD Dijkstra & Dook Vlugt

Inleiding

De provincie Noord-Holland wil een deel van de polders ten zuiden van Bergen-NH inrichten als natuurgebied in het kader van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Een prima initiatief, want dit gebied heeft veel potentie voor de realisatie van een rijke natuur. Het is maar weinig bebouwd en kan profiteren van schoon water uit de duinen. Het is de bedoeling om een

Figuur 1. Huidige stand van zaken met betrekking tot de inrichting van de door de provincie NH aangewezen NNN-gebieden in de Bergermeerpolder (in het kader van Natuurnetwerk Nederland). De met groen aangegeven gebieden zijn inmiddels als natuurgebied ingericht. Voor de rode gebieden moet dat in de komende jaren nog gaan gebeuren.

natuurvriendelijke verbindingroute te realiseren die loopt van de duinen bij Bergen, via de Voert en het voormalige militaire vliegveld Bergen naar de Loterijlanden (zie Figuur 1). Op dit moment heeft de provincie slechts een deel van de terreinen in dit gebied in eigen bezit. Men zal dus eerst met de overige terreineigenaren tot overeenstemming moeten komen over de inrichting van het gebied voordat het gehele natuurnetwerk gerealiseerd kan worden.

Waarom een vogelinventarisatie op boezemerging Bergen?

Een belangrijk onderdeel van het geplande NNN-gebied is het voormalige vliegveld Bergen (in totaal ongeveer 130 hectare). In het zuidelijke deel van dit terrein was al een waterberging aanwezig. Deze berging is recent is aangepast tot een boezemerging van 50 hectare (zie Figuur 2).

Het terrein wordt voor wateropvang gebruikt door HHNK, maar is eigendom van de provincie. Sinds april van dit jaar is het door de provincie

Figuur 2. Overzicht van de ligging van de boezemerging Bergen in de Bergermeerpolder. De route van de vogeltelronde rond de boezemerging is aangegeven in oranje. Voor het uitvoeren van deze inventarisatie heeft de VWA van de provincie speciale goedkeuring gekregen om met een beperkt aantal tellers over de afgesloten kade aan de noordkant van de berging te mogen lopen. Daardoor was het mogelijk een volle ronde om de berging te kunnen maken.

afgesloten voor publiek om – zoals op bordjes staat – ‘de natuur hier de ruimte te geven’. Hoeveel ruimte de natuur hier daadwerkelijk krijgt is nog niet duidelijk. Dit terrein doet immers dienst als waterberging in tijden van overvloedige regen. Deze specifieke functie heeft vanzelfsprekend gevolgen voor het beheer van dit gebied. Zo verlaagt het waterschap in de lente en zomer het waterpeil in de berging tot 70 cm onder het maaiveld. Men wil in die periode namelijk de maximale bergingscapaciteit kunnen garanderen. Bij overvloedige regenval kan het waterschap de berging binnen enkele uren vol met (boezem-)water laten lopen. Met alle gevolgen van dien voor de vogels die dan in die berging foerageren, broeden of jongen hebben.

Van april t/m juni 2023 is er daarom door KD Dijkstra en Dook Vlucht, leden van de Vogelwerkgroep Alkmaar en omstreken (VWA), een intensieve vogelinventarisatie uitgevoerd. Doel was duidelijkheid te krijgen welke vogelsoorten thans gebruik maken van de berging als broedgebied. De verkregen resultaten geven dan een eerste indicatie welke potentie dit gebied heeft als broedlocatie voor weide- en watervogels.

Een stukje historie over de Bergermeerpolder en militair vliegveld Bergen

De Bergermeer is een van de oudste droogmakerijen in Nederland. Deze polder is in 1565 drooggemalen om de sterk groeiende bevolking van Alkmaar van voldoende voedsel te kunnen voorzien. Een omdijkte sloot was nodig om het door molens opgepompte water (door Alkmaar) af te kunnen voeren. Deze Bergerringsloot ligt er nu nog steeds. Ook vandaag de dag is dit ‘boezemwater’ voor de afvoer van regenwater uit omliggende polders van cruciaal belang.

Het voormalige vliegveld Bergen is tussen 1937 en 1944 gebruikt als militair vliegveld. Eerst door Nederland en vervolgens door Duitsland. Het is tegen het einde van de oorlog zwaar gebombardeerd en er wordt daarom nog steeds oude munitie gevonden. Na de oorlog heeft Defensie het terrein weer in gebruik genomen en er een Mobilisatiecomplex van gemaakt. Waar ooit vliegtuighangars en aanverwante gebouwen stonden resteren nu alleen nog wat betonnen restanten. Deze zijn inmiddels grotendeels overgroeid door de bomen op het terrein van de Stichting Ecodorp, die in 2014 een groot deel van dit militaire complex heeft aangekocht voor het stichten van een woon-gemeenschap. Defensie heeft nog wel een klein deel van het oorspronkelijke Mobilisatiecomplex in handen ten behoeve van oefeningen met reservisten.

Het complex wordt ontsloten door de Kolonel Sneepweg die op de Hoeverweg uitkomt.

Wat is een boezemerging en waarom is die nodig?

Door de klimaatverandering komen extreme, lokale regenbuien steeds vaker voor. Om de wateroverlast in omliggende polders te beperken is in 2016 een polderwaterberging aangelegd op het zuidelijke deel van het voormalige vliegveldterrein. In 2022-2023 is deze waterberging aangepast naar een boezemerging. De kades van het bergingsgebied zijn verhoogd, er is een nieuwe waterinlaatconstructie aangelegd en een vluchterp voor het vee. In geval van grote wateroverlast biedt de berging ruimte om het teveel aan water tijdelijk te parkeren.

Een overzicht van het terrein van de boezemerging Bergen in het vroege voorjaar (met een op dat moment nog redelijk hoog waterpeil). De foto is genomen vanaf de kade langs de Sneepweg, richting duinen. Foto: Emiel Oost

Wat zit er nu aan vogels?

Om een idee van de basissituatie te krijgen hebben Dook Vlucht en KD Dijkstra in voorjaar 2023 de boezemberging, de omringende dijken en vaarten, en het aangrenzende terrein aan de oostzijde van de Kolonel Sneepweg geïnventariseerd op vogels. Hierbij volgden ze het SOVON-BMP-protocol, met gebruik van de invoermodule AVIMAP. In totaal zijn er in de periode van 4 april tot 21 juni zes inventarisatierondes gelopen.

Hoewel de dichtheid aan vogels laag is, zijn toch 96 vermoedelijke broedparen van twintig soorten vastgesteld. Een broedgeval van Kleine Plevier, waarschijnlijke gevallen van Blauwborst en Roerdomp, alsook twee paar Dodaars, waren het interessantst. De talrijkste broedvogels zijn Graspieper (14 paar geschat), Kleine Karekiet (22), Meerkoet (10) en Rietzanger (12). Ook Boerenzwaluw, Fuut, Gele Kwikstaart, Kievit, Koekoek, Krakeend, Kuifeend, Nijlgans, Rietgors, Scholekster, Waterhoen en Wilde Eend planten zich (zeer waarschijnlijk) in het gebied voort.

Verder blijkt het plot relevant als foerageergebied voor broedvogels uit de omgeving zoals Boomvalk, Bruine Kiekendief, Bergeend, Grutto, Kluut, Tureluur, Kievit, Gele Kwikstaart, Kneu, Putter, Veldleeuwrik en (gier)zwaluwen.

Het terreintje ten oosten van de Sneepweg was in het voorjaar van 2023 nat genoeg om foerageergelegenheid te bieden aan trekvogels zoals Bontbekplevier (maximaal 3), Rosse Grutto (1), Kempmaan (6), Groenpootruiter (3), Bosruiter (3), Lepelaar (3), Zomertaling (1) en Gele Kwikstaart (52); aantallen die bij verdere vernatting van het gebied waarschijnlijk zullen toenemen. Rondom de boezemberging zelf pleisterden soorten als Regenwulp (maximaal 3), Kwartel (1), Tapuit (5), Paapje (2) en joeg van 22 tot 30 april zelfs een Velduil.

Voor de binnenduinrand tot aan Bergen en Alkmaar zijn een overwinterende Koereiger langs de Groeneweg (23 januari tot 21 maart), een Grote Karekiet bij de Krommesloot (23 mei tot 10 juni) en een Europese Kanarie bij 't Woud (13 tot 21 mei) nog het vermelden waard. Wie weet wat het (natte?) najaar nog te bieden heeft?

Welke voorlopige conclusies mogen we uit dit eerste inventarisatieproject trekken?

Aangezien de boezemberging nog maar net voor publiek afgesloten was toen begin april de eerste telrondes werden gelopen, is de uitkomst van de vogelinventarisatie bemoedigend te noemen. De aantallen waargenomen vogels

geven duidelijk aan dat dit unieke gebied zeker potentie heeft. Zowel als mogelijke broedlocatie voor diverse soorten vogels, maar ook als een foerageerplek voor doortrekkers en wintergasten.

Het afsluiten van de berging voor publiek heeft weliswaar tot veel minder verstoring geleid, maar is op zich niet voldoende om het tot een echt geschikte broedlocatie te maken. Op basis van het huidige beheerplan vindt elk voorjaar tot begin mei begrazing plaats door grote kuddes schapen met lammeren. Deze schapen vertrappen de prille vegetatie en verstoren vogels die daar willen broeden. Daarnaast verlaagt het waterschap vanaf begin april het waterpeil in de sloten waardoor het voor vogels veel lastiger wordt om in de droge grond voldoende voedsel voor hun jongen te vinden.

Hoe nu verder?

Het zou wenselijk zijn om ook komend voorjaar weer een vogelinventarisatie op de berging uit te voeren. Daarnaast kunnen herfst- en wintertellingen ook nuttige informatie opleveren. Er zijn hierover nog geen afspraken gemaakt.

Geïnteresseerden die mee willen doen aan deze telrondes zijn van harte welkom.

Het is belangrijk te beseffen dat de toekomst van de boezemerging als natuurgebied nog zeker niet gegarandeerd is. Betrouwbare data die aantonen dat dit gebied het waard is om blijvend een beschermde status te krijgen zullen dus hard nodig zijn.

De Commissie Natuurbescherming van VWA onderhoudt de laatste jaren intensief contact met lokale vertegenwoordigers van diverse natuurclubs zoals bijvoorbeeld de Stichting Duinbehoud en de KNNV. Regelmatig wordt dan in onderling overleg de te volgen strategie besproken voor bijeenkomsten met de provincie Noord-Holland, de gemeente of het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Gelukkig staat men bij deze overheidsorganisaties open om in gezamenlijk overleg naar oplossingen te zoeken. Het feit dat de provincie de VWA dit voorjaar toestemming verleend heeft om de afgesloten boezemerging te mogen betreden is daar een goed voorbeeld van.

**Emiel Oost, KD Dijkstra & Dook Vlugt (Vogelwerkgroep Alkmaar e.o.),
emieli.oost2029@gmail.com**

AC72

Dirk van der Made

AC72 linkt een beetje mysterieus, maar is onverbrekkelijk verbonden aan de op 29 maart 2013 in Kiel geringde Kokmeeuw, die vanaf 2015 mijn aandacht trok. Het was nog een tijd dat 's winters eendjes voeren bij de vijver aan de Drechterwaard in Huiswaard 1, Alkmaar, nog kon. Meeuwen profiteerden daarvan, dus ook het groepje Kokmeeuwen dat hier iedere winter aanwezig was, met onder hen AC72. Die vertoonde duidelijke solitaire trekjes.

Na van 2000 t/m 2016 met Hans Schouten de inventarisatie van de Oudorperhout gedaan te hebben, die daarna door Rutger Polder is overgenomen, lag mijn aandacht direct bij AC72. Naast de aanwezige Kokmeeuwen was er een vast paartje Zilvermeeuwen aanwezig, die het

Kokmeeuw AC72.

Foto: Miranda Zutt-van der Made

wormen trappen goed beheersten. AC72 schonk daar in het begin duidelijk geen aandacht aan, totdat eendjes voeren vanwege meeuwenoverlast niet meer kon. AC72 nam de trappelmethode snel over en had voorkeur voor twee vaste plekken, wat het doen van waarnemingen makkelijk maakte. In het voorjaar krijgt AC72 al vroeg een donkere kop, vroeger dan zijn soortgenoten, en ook dat maakt hem vinden in die periode makkelijk.

Alleen het aflezen van de ring kostte wat tijd, hoewel ik de laatste keer geholpen werd door mevrouw Schouten, die heel inventief haar smartphone hanteerde en wij zo de ring mooi konden aflezen. Ben je met een kijker om je nek niet zo aanstootgevend. Wat ook opviel was dat er een vast patroon is in aankomst in oktober en vertrek eind februari/begin maart. Grote vraag is waar hij in de tussentijd is. Dat het een hij is maakte ik op uit het feit, dat hij op het meest absurde moment in de afgelopen winter op 6 december aan het baltsen was. Gaat het toch wel heel hard met die klimaatverandering.

AC72 is op 29-03-2013 onder nr. 5406916 geringd als “ouder dan derde kalenderjaar”-vogel in het Ellerbek Werftpark in Kiel, Duitsland.

Onderstaand volgen de daaropvolgende waarnemingen van AC72:

Datum(s)	Plaats	Aantal	Waarnemer
02-03-2014	Pomoski, Polen	1	P. Sieracki
15-10-2015 t/m 18-02-2016	Alkmaar	5	D. v.d Made
08-10-2016 t/m 05-03-2017	Alkmaar	18	D. v.d.Made
05-10-2017 t/m 08-03-2018	Alkmaar	20	D v.d. Made
23-12-2017	Alkmaar	1	W. Boomkens
11-10-2018 t/m 18-02-2019	Alkmaar	12	D. v.d. Made
12-07-2019	Gross See/Eutin	1	H. Ehrhardt
19-10-2019	Alkmaar	1	T. Schouten
31-10-2019 t/m 24-02-2020	Alkmaar	17	D. v.d. Made
12-10-2020 t/m 21-02-2021	Alkmaar	17	D. v.d. Made
21-01-2021	Alkmaar	1	T. Schouten
06-07-2021	Gross See/Eutin	1	H. Ehrhardt
30-09-2021 t/m 14-02-2022	Alkmaar	17	D. v.d. Made
10-02-2022	Alkmaar	1	T. Schouten
02-10-2022 t/m 26-02-2023	Alkmaar	16	D. v.d. Made
02-10-2022	Alkmaar	1	T. Schouten

Mogelijk broedt AC72 aan de Oostzeekust (Polen) om na het broedseizoen de kust te volgen richting Nederland om daar te overwinteren. Hopelijk gaat onze AC72 de heersende vogelgriep onder Kokmeeuwen overleven.

Dirk van der Made, via zuttmade@quicknet.nl

Excursie in de Eilandspolder, 13 mei 2023

Op 13 mei zijn wij een dagje weg geweest naar de Eilandspolder. Ik kan niet anders zeggen dan dat dit voor mijzelf een prachtige vogel- en plantendag was. Wel duizelt het mij van de namen en fluitjes van alle vogels die we hebben gezien en daar kwamen dit keer ook nog de namen van vele planten bij.

Gids Ab van Dorp van Staatsbosbeheer bestuurd de boot en vertelde over al het moois dat onderweg te zien was.

Foto: Miranda Zutt-van der Made

Eenmaal in het o zo gezellige dorp Driehuizen aangekomen gingen we met ongeveer 20 man in een boot; ik ben een watersportliefhebber en dus ging mijn hart helemaal open. Onder een stralende zon gingen we onder leiding van Ab van Dorp (Staatsbosbeheer) de vogels tegemoet.

We hebben onder andere gezien: *Huiszwaluw*, *Boerenzwaluw* (onder andere in de botenloods), *Winterkoning*, *Bruine Kiekendief*, *Slechtvalk*, *Torenvalk*, vele *Bergeenden*, *Tureluur*, *Grutto*, *Rietzanger*, *Visdief*, *Krakeend*, vele *Kieviten*, *Aalscholver*, *Witte Kwikstaart*, *Slobeend*, *Kluut* (dat blijven voor mij elegante vogels), *Veldleeuwerik*, *Rietgors* en *Cetti's Zanger*. En dit is maar een klein deel van de lange lijst.

Maar het meest bijzondere was toch wel dat we tot vier keer aan toe een *Roerdomp* hebben zien vliegen. Ja, u leest het goed, we zagen hem vliegen, en daar waren we deze dag toch wel van onder de indruk.

Ab heeft een hoop kennis over de omgeving, over hoe welke regels er gelden om te kunnen vissen, maar hij wist ook veel te vertellen over het drassige gebied, waar we even aan land gingen om plantjes te kijken, en niet

De Roerdompen vlogen ons letterlijk om de oren.

Foto: Eduard van Amstel

Even aan land om naast vogels ook mooie plantjes als Waterdrieblad, Grote Ratelaar, Wateraardbei, Moerasvaren en Rond Zonnedauw te bekijken.

Foto: Miranda Zutt-van der Made

zomaar wat planten, nee, Wateraardbei, Ronde Zonnedauw, Echte Koekeksbloem en ook het zogenaamde Reukgras kwamen voorbij. Alsjeblieft, vraag me niet met de volgende excursie al die planten aan te wijzen want dat zal me niet lukken, maar voor het moment was het toch heel leuk. Tot slot vertelde Ab ook nog hoe de bodem hier in elkaar zit.

Ik had helaas geen telefoon mee: die lag nog thuis. Ondanks dat ik onlangs een jaartje ouder was geworden was ik de jongste van de groep en je zou denken dat ik minstens verslaafd moet zijn aan mijn telefoon, maar gelukkig valt dat wel mee. Wel kon ik geen foto's maken en ook kon ik niet alle vogelnamen noteren die genoemd werden, maar gelukkig heeft Cees alles bij kunnen houden.

Ik heb deze dag ontzettend genoten van prachtige vogels, maar ook van prachtige mensen en daarom zou ik zeggen op naar de volgende keer.

Gaudia van Bakel, gaudia5@xs4all.nl

De raadselvogel van Wim.

Illustratie: Wim Schols

Excursie naar het Geestmerambacht, 2 juni 2023

Jaap Olbers

Zondagmorgen om acht uur verzamelde zich een flinke groep deelnemers op het parkeerterrein aan het Vlasgat, een centraal punt midden in het natuurgebied Geestmerambacht. Een delegatie van de Vogelwerkgroep Alkmaar ontving ons en het was Rob Struyk die tenslotte de leiding had. Uit het inleidende verhaal van Rob bleek al snel, dat hij erg bezorgd is over de toekomst van het Geestmerambacht. De werkgroep Ruimtelijke Ordening van onze vereniging (Midden-Kennemerland) zal de naam van onze gids zeker kennen; beide vogelwerkgroepen houden de plannen van overheid en ondernemers in de gaten en zetten zich in om bouwplannen in natuurgebied tegen te houden.

De stevige zuidwestenwind drukte een stempel op deze wandeling; we zouden niet zoveel vogels zien. Maar we horen toch genoeg. Onze gids werd bijgestaan door Kees Klaij, die over een goed gehoor beschikt en ook enthousiast over zijn gebied kon vertellen. We hebben een ronde om de Kleimeer gemaakt met de klok mee en liepen dus meestal in de luwte van het bos. De grote centrale plas, de Zomerdel was geregeld links van ons in beeld, totdat we op de grote heuvel een mooi totaalbeeld van het natuurgebied kregen.

Een *Zanglijster* begeleidde de eerste woorden van de gids. We bereikten al snel een graspad vanwaar we de Kleimeer konden overzien. Jaren geleden mocht ik er met muizenbioloog Paul Boddeke doorheen en ik herinner me de manshoge Moerasmelkdistels die er bloeiden. Nu bleven we in de bosrand. Op satellietbeelden zijn de kolossale meerstammige wilgen – een stuk of zeven – goed te zien. En hier en daar zijn er wat open plekken, waar divers struikgewas en plantengroei te vinden was. Ik vind die variatie met Gewone esdoorns, Veldesdoorns (Spaanse aak) en Zwarte els prachtig. Heel bijzonder was de aanwezigheid van het Slangenlook, met donkerrode bloeiwijze (zie: Ecologische Flora deel IV, blz. 294). We hoorden er de *Winterkoning*, de *Zwartkop* en ook een *Appelvink*.

Boven de Kleimeer zagen we meerdere keren een *Bruine Kiekendief*. “Het is een ouwe man”, zei Kees Klaij en hij bestempelde het verenkleed als versleten en verbleekt. Hij had inderdaad een grijze kop. Er is veel riet, dat voortdurend ruist en beweegt. Een *Rietzanger* zit bovenin een droge stengel te zingen. De kiekendief zit nu in het poldertje op een struik. Ik kan even

gebruik maken van iemands telescoop. Dankjewel! Even later gaat de wind met een andere telescoop aan de haal. Dat is even schrikken.

Er was een slootje, dat ons scheidde van de polder. Daarin hoorden en zagen we Meerkoeten met jongen en tenslotte, toen we bij een eenzaam woonerf aankwamen, een *Fuut* met jong. Het huisje daar is volgens Rob te koop en het zou hem niet verbazen, als daar iemand een verhuur van roeibootjes begint. Maar juist in de omgeving van dit huis zijn verschillende vogels te zien en te horen, *Zwartkop* weer, *Koolmees*, *Staartmees* en *Grauwe Vliegenvanger*. In de brede sloot met houten beschoeiing zwemt een gezinnetje *Meerkoeten*. We hebben daar wel tien minuten rondgedrenteld. Vergeet de *Gierzwaluwen* niet! Ze worden schaars.

We zijn kennelijk in zuidelijke richting aan het lopen en zagen door openingen in de bosrand uitgestrekte rietvelden, waar weer de *Bruine Kiekendief* rondzwierf. Tom naast me hoopte een *Baardman* te zien. Er kwam een *Lepelaar* over en een *Houtduif*. Achter me in de bosrand begonnen de hazelnoten bleekgroen te blinken. Er vloog een *Roodborst* voor ons uit. We naderden de driehoekige heuvel, die een mooi uitzicht over het water bood. Een *Aalscholver* stond eenzaam op de beschoeiing. Verderop dreef een gezin *Grauwe Gans*. Een *Visdief* vloog krijsend voorbij. Is het een goed idee voor deze vogelsoort en voor de *Zwarte Stern* vlotjes aan te leggen langs de Nauertogt? Rob Struik heeft er plannen voor gemaakt.

Even later bereikten we de zuidelijke grens van het natuurgebied, de Nauertogt. We hoefden niet over de geasfalteerde weg te lopen. We moesten een beetje buffelen tegen de wind in en bereikten een damhek, waar de excursie voor mij wat abrupt eindigde. De groep splitste zich; een kleine groep koos de directe route naar het Vlasgat. De anderen zullen naar de plas met watervogels gelopen zijn. Ik heb onderweg nog een *Krakeend* met jongen gezien. En Sander, een gedreven vogelaar, die eenzaam op een lage heuvel de krekens afspeurde op zoek naar een Hermelijn. Hij vroeg me: "Heb jij die wel eens gezien?" Nee, hooguit de Boommarter, in het duin.

Met dank aan de gidsen van de Vogelwerkgroep Alkmaar en aan Annegreet, die met Aalko de excursie georganiseerd heeft.

Jaap Olbers, j-m.olbers@quicknet.nl (VWG Midden-Kennemerland)

Wetenswaardig? (21)

1. In Middelburg lopen **Kwakken** door de straten. Sinds 2010 is er een kolonie in het park Toorenvliedt, gesticht door losvliegende vogels van een particulier (Vogels 2023, nr.1).

2. Terwijl wereldwijd de populatie van de **Waterral** in aantal afneemt, verdrievoudigde het aantal winterwaarnemingen in Nederland de voorbije dertig jaar en is de broedpopulatie stabiel op bijna vijfduizend paren (NRC Handelsblad, 14 februari 2023).

3. Om het nestsucces van **Scholeksters** te verhogen worden in het boerenland verhoogde broedplatforms aangeboden, veilig tegen vossen en andere grondpredatoren. De effectiviteit moet nog onderzocht worden (Sovon-Nieuws 2023, nr.1).

Grote Jager, Hondsbossche Zeewering, 10 juni 2022.

Foto: Ruud Costers

4. De broedkolonie met 1800 paar **Grote Jagers** op het Schotse eiland Foula incasseerde met een ruime halvering een gevoelige klap door het vogelgriepvirus (Limosa 2023, nr.1).

5. ‘Rollers’ op hectometerpaaltjes langs de snelwegen A15 en A29 voorkomen dat **Kerkuilen** erop gaan zitten en slachtoffer worden van de zuigende werking van voorbij razende auto’s. Als alternatieve zitplaats staan vijf meter van de bermrand palen van drie meter hoog (Limosa 2023, nr.1).

6. Een mannetje **Stenuil** heeft zich gevestigd bij de Zuurvenspolder bij Bergen. Zeven jaren verstreken sinds de laatste melding van deze soort in de gemeente Bergen (Landschap Noord-Holland 2023, nr.2).

7. Gelet op de toename en uitbreiding van de **Middelste Bonte Specht** in Nederland sinds 1995 en de recente vestiging bij Amsterdam is het wachten op de eerste broedgevallen in de bossen van de binnenduinrand (Limosa 2023, nr.1).

8. De Franse regering heeft in 2022 toestemming gegeven voor het vangen van meer dan 100.000 **Veldleeuweriken** in vier departementen. Daar zitten ook in ons land broedende vogels bij (Vogels 2023, nr.1).

9. Rondslingerend vismateriaal is een crime voor zeevogels. Ook voor een **Huiszwaluw** die bij de nestbouw in Julianadorp met zijn vleugel verstrikt raakte in een visdraad. De brandweer moest uitrukken om de ondersteboven bungelende pechvogel te bevrijden (Schager Courant, 17 mei 2023).

10. In het droge voorjaar van 2022 waren er waarnemingen van **Merels** die stekelbaarzen, kikkervisjes en salamanders vingen (Sovon-Nieuws 2023, nr.1).

11. Het **Barmsijzen**-complex is een taxonomisch probleemgeval. De conclusie is dat het bij **Grote, Kleine en Witstuitbarmsijs** slechts om één soort gaat: **Barmsijs** (Limosa 2022, nr.4).

12. Hoeveel vogelsoorten zijn er op de wereld? De aantallen zijn door nieuwe inzichten voortdurend aan veranderingen onderhevig. De *checklist* van *Birdlife/Handbook of Birds of the World* komt in 2019 tot 11.147

Huiszwaluwen, Petten-Nolmerban, 12 mei 2022.

Foto: Ruud Costers

soorten en het *International Ornithological Committee* in 2020 tot 10.928 soorten (Limosa 2022, nr.4).

13. Is er in Nederland met een dichtheid van 500 mensen per vierkante kilometer nog plek voor natuur zonder verstoring? (Limosa 2022, nr.4).

14. Dieren hebben de mens niet nodig, maar de mens vindt het wél nodig de wereld van de natuur te beheersen, te temmen en aan zich ondergeschikt te maken. Had de natuur maar eigen rechten op een onbedreigd bestaan. Nooit is de noodzaak zo dringend geweest om ons te bezinnen op onze plek in de natuur (NRC Handelsblad, 3 maart 2023).

15. De biomassa van alle zoogdieren op aarde is scheef verdeeld met 66% vee, 30% mens en 4% wild. Van alle vogels op de wereld is 70% pluimvee (tussen Duin & Dijk 2023, nr.1).

Verzameld door Ruud Costers, ruudcosters27@gmail.com

De Kleine Alk-lustrum-avi-limericks

Als ode aan alle leden van de redactie, vaste en incidentele schrijvers van artikeltjes, vormgevers, rondbrengers en anderen die De Kleine Alk al 40 jaar lang van blanco papier tot brievenbus draaiende hebben gehouden.

Het kan zomaar gebeuren dat VWG-vogelaars zo lang op vogelreis zijn, dat twee opeenvolgende Kleine Alken samen in een brievenbus zitten:

Kleine Alk nummer 1 in de Mare
trof een nummertje 2 om te paren.
Ze vonden het knus
in de brievenbus.
Totdat men de post kwam vergaren.

Maar het kan er wel eens ruig aan toe gaan tussen alle andere opgestapelde post in die brievenbus:

Een Kleine Alk in Graft
had scheurtjes in haar kaft.
Zij kon haar pluimage
zo echt niet verdragen.
Er werd haar een nieuwe verschaft.

Fijn dat er trouwe leden als Dook Vlucht zijn, die alle edities zorgvuldig bewaren:

Een Kleine Alk in Grafdijk
was oud maar de koning te rijk.
Na 40 jaar
was het lustrum daar.
Zijn jaargang lag toch weer te kijk.

Want het leven van een blad als De Kleine Alk is bepaald niet zonder gevaar:

Een Kleine Alk in Alk-maar
werd prooi van een kippig valk-paar.
Maar het vogelaars' blad
viel zwaarder dan rat.
Zij vlogen toen tegen een balk daar.

En er zijn nog meer Kleine Alk-kapers op de kust:

Een Havik kreeg in Heiloo
een Kleine Alk als cadeau.
Wat had hij gesmuld
van het blad, rijk gevuld.
Het vlezige (v)leesvoer was zó!

Hans Cornelissen, j.h.c.cornelissen@vu.nl

Al 50 jaar zetten we de
BLOEMETJES
BUITEN

Intratuin Heerhugowaard
Zuidpoort 1, 072-5757157
intratuinheerhugowaard.nl

Natuurlijk! Intratuin

Communicatie & Actualiteiten

Van het Bestuur

Jubileum

Het bestuur kijkt met plezier terug op twee jubileumactiviteiten. Op 17 juni hadden we een leuke dag met simultaantellingen, een presentatie van Marc Argeloo over de afgelopen 40 jaar en een fantastische vogelbingo o.l.v. de zussen Licher. Er waren zo'n 70 leden aanwezig. Op 19 augustus bezochten 65 leden de Marker Wadden met de zeilboot Schuttevaer, een prachtige dag met interessante waarnemingen. Inmiddels is ook de laatste activiteit achter de rug, nl. het driedaagse reisje naar Zeeland van 13-15 oktober.

Als opmaat voor deze speciale jubileumactiviteiten was er al een enigszins feestelijke lezing op 10 mei gevolgd door een excursie op 13 mei. Ab van Dorp, beheerder van Staatsbosbeheer in Laag-Holland nam ons eerst in beeld en later ook in levenden lijve mee naar de fraaie Eilandspolder.

Rechtszaak stal

In de rechtszaak die Animo met onze steun heeft aangespannen tegen de gemeente Alkmaar in verband met vergunningverlening voor uitbreiding van een stal in de Schermer heeft de rechter in ons voordeel beslist. De gemeente Alkmaar moet nu een nieuwe beschikking afgeven op het verzoek van de agrariër. Ook hierover zijn we in contact met de gemeente. Dit verhaal wordt nog vervolgd.

Laptop

Omdat onze eigen laptop erg verouderd was, probeerden we het bij de eerste lezing met de laptop van het buurthuis. Dat was geen succes, het bleek onmogelijk de presentatie op het scherm te krijgen. Gelukkig was Tom Damm zo vriendelijk een laptop van zijn kantoor ter beschikking te stellen zodat we toch hebben kunnen genieten van een prachtige presentatie door Marc Guyt van een zeereis die hij gemaakt heeft in de wateren rond Nieuw-Zeeland. Uiteraard willen we in de toekomst gevrijwaard zijn van technische problemen en daarom is onze laptop door een deskundig bedrijf gereviseerd en opgewaardeerd. Dus kom allen kijken naar de volgende presentatie (11 oktober over de naamgeving van vogels)!

Afscheidscadeau

Onze vorige secretaris, Maarten Platteeuw is een paar maanden geleden met pensioen gegaan. Zijn collega's hebben ter gelegenheid hiervan een niet onaanzienlijke financiële bijdrage aan onze vogelwerkgroep gegeven. Omdat Maarten veel tijd besteedt aan trektellen in Camperduin hebben we besloten dit bedrag in overleg met Maarten te besteden aan een opknapbeurt van de trektelpost.

Het Bestuur

Van de penningmeester

Nieuwe leden en opzeggingen tot 1 september 2023

Nieuwe leden
Regien Dijkstra

Richard Kaandorp
Melusine Koning

Nanette van der Laan

Francisco Rubio Fernández, penningmeester

Van de redactie

Na 35 jaar stopt Peter van Brandwijk met het vormgeven van De Kleine Alk. Hij was al op zoek naar een opvolger en daar hebben we al eens een oproep voor geplaatst (38(1)2020: 23), zonder resultaat. De aanleiding om nu te stoppen was het feit dat zijn computer crashte.

In dit nummer heb ik zijn stijl en opmaak zoveel mogelijk gevolgd en heb ik alleen de lettergrootte iets vergroot. Dit is de reden dat het nummer zo vertraagd is.

Wij danken Peter voor zijn vele – en vaak snel opgeleverde – werk en gaan ons beraden op het vervolg. Geïnteresseerden kunnen zich melden!

Tom Damm, namens de redactie

Gevleugeld nieuws

Voor de zomer werd aangekondigd dat Gevleugeld nieuws in een nieuw jasje zou worden gestoken, in dezelfde vormgeving als de vernieuwde website. In september is de eerste nieuwsbrief, die ongeveer maandelijks uitkomt, verspreid.

Voor de verspreiding was het noodzakelijk dat alle mailadressen opnieuw werden ingevoerd. Na een controlemail bleken toch ruim twintig leden de nieuwsbrief niet te hebben ontvangen. De helft daarvan stond achteraf wel in het systeem.

Ontvang je geen Gevleugeld nieuws meer controleer dan eerst je SPAM en als je hem daar niet terug kan vinden geef dan je e-mailadres door aan penningmeester@vwg-alkmaar.nl.

Miranda Zutt-van der Made

Gevraagd

Laptop over?

De laptop die wij gebruiken voor de lezingen is bijna op. Heb je een (oude) laptop die je niet gebruikt en zou je die beschikbaar willen stellen voor de lezingen? Neem dan graag contact op met onze secretaris, via: secretaris@vwg-alkmaar.nl.

Toekomstversnellers

Heb jij een inspirerend idee voor het landelijk gebied? Draagt het bij aan één of meerdere PPLG thema's (Natuur, Water en Bodem, Klimaat, Landbouw, Landschap en Erfgoed, Recreatie)? Heeft het een sociaal-economische impact? Stuur jouw idee dan in!

De provincie Noord-Holland heeft op 21 september 2023 het project Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland gelanceerd. Het doel is om door middel van een prijsvraag ideeën met een sociaal-economische

impact te versnellen in het landelijke gebied. Om te kunnen deelnemen aan Toekomstversnellers moet de deelnemer bereid zijn om eigenaarschap te nemen voor het idee en moet het aansluiten bij één of meerdere opgaven binnen de PPLG-thema's. Daarnaast moet het idee gericht zijn op een concrete plek of concreet gebied in één van de Noord-Hollandse PPLG-regio's.

Per regio wordt één Topidee verkozen door de jury. De 5 Topideeën krijgen extra begeleiding in de vorm van advies, kennis, netwerkcontacten en coaching, verspreid over een jaar. De Topideeën krijgen ieder een financiële bijdrage van 5.000 euro dat naar eigen inzicht kan worden besteed aan de uitvoering. Ook krijgen de ideeën aandacht via de (sociale) mediakanalen van de provincie. Dus heb jij of ken je iemand met een idee voor de Toekomstversnellers? Meld je dan aan via de website. Mocht jouw idee niet tot Topidee worden verkozen, kan je nog steeds gebruik maken van een gratis adviesgesprek. Zie de website www.toekomstversnellers.nl voor een uitgebreide uitleg over de prijsvraag en meld je aan voor 1 december 2023!

Myrthe Belder, myrthe@natuurverdubbelers.nl

Lezingen

De lezingen zijn op **woensdagavond 20.00 uur Buurthuis de Wachter, Oudorperdijkje 65**. Parkeergelegenheid bij Associatie Uitvaartverzorging, Edisonweg 15. Zie ook www.vwg-alkmaar.nl.

KNNV-lezingen (“[KNNV]”) zijn op woensdagen vanaf 20.00 uur in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8-10, 1813 BH Alkmaar. Zie alkmaar-denhelder.knnv.nl (Agenda) voor die op zaterdagmiddagen vanaf 13:30 uur in Bezoekerscentrum “De Helderse Vallei”, De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder.

November 8, 18.30-19.45: Harry Smit over de stadsinventarisatie
Tips en tricks en beantwoorden van vragen over het gebruik van de app Avimap en info over de vijfde inventarisatie van de stad Alkmaar (zie ook het artikel op p. 31).

November 8: *Weidevogels en het verhaal van Grutto* Tanja door Astrid Kant

Astrid Kant is een weidevogelbeschermster in hart en nieren. Om het wel en wee van onze weidevogels vast te leggen, zit Astrid al bijna vijfendertig jaar met haar telelens in haar zelfgemaakte schuilhutten tussen de weidevogels. Zij legt van zeer dichtbij het broedgedrag van de weidevogels op beeld vast. Dat komt tot uiting tijdens haar vele lezingen en haar fraaie boeken *Grutto* en *Weidevogels*. Deze lezing vindt plaats op het moment dat onze weidevogels juist in Afrika vertoeven. We nemen een diepere kijk in de verschillende aspecten van deze bijzondere vogels, die onlosmakelijk zijn van ons cultuurlandschap en het zomersentiment.

November 29[KNNV]: *Mijn tocht naar Santiago de Compostella* door Joop de Wit

Waarom gaat iemand wandelen op de Sint Jacobsroute in Noord-Spanje? Op deze vraag zijn vele antwoorden mogelijk. Ik hoop in mijn lezing beweegredenen en belevenissen over te brengen. Deze route, die door mensen van verschillende generaties en nationaliteiten gelopen wordt, is een meer dan 1100 jaar oude route. Religieuze, spirituele en vele andere motieven liggen daaraan ten grondslag.

Voor iedereen, die zo'n avontuur wil beleven, is dit een ideale langeafstandstocht vanwege onder andere de goed gemarkeerde paden en een dicht net van overnachtingsmogelijkheden. Je krijgt een beeld van Spanje dat helemaal niets van doen heeft met de stereotypen paella, stierengevechten, stranden en feesten. Deze route biedt daarentegen grandioze natuurervaringen: de bergwereld van de Pyreneeën, de eindeloze vlakten van het Castiliaanse hoogland, het groene Galicië tot en met de ruige kust van de Atlantische oceaan. De vele architectonische en culturele monumenten langs de route bieden een unieke blik op de Spaanse geschiedenis. 's Avonds een eenvoudige, warme maaltijd in een herberg met tien verschillende nationaliteiten, uren over een smal bergpaadje lopen in regen en mist om dan aan de andere kant van de berg weer snel op te drogen in de warme voorjaarszon, het zijn unieke belevenissen. Bijna zeven weken lang ging het leven aan mij voorbij met een snelheid van 5 km per uur, een unieke ervaring.

Joop de Wit is al ruim veertig jaar betrokken als natuurgids, aanvankelijk bij het IVN, later ook bij de KNNV. Hij is helemaal weg van alles in de natuur, struint bijna dagelijks door de duinen en polders van Noord-Holland en vergeet daarbij nooit zijn camera mee te nemen. Hij is niet alleen

geïnteresseerd in de flora, maar vooral ook in de gecompliceerde wereld van de paddenstoelen en die van de insecten.

December 13: Spanje door Harm Niesen

Spanje, volgens velen één van de mooiste landen van Europa, als je de overvolle toeristenstranden buiten beschouwing laat. Daar ben ik het van harte mee eens. En dan heb ik in de verste verte nog lang niet alles zelf gezien. Na een korte blik op de Pyreneeën gaan we naar de Ebrodelta en de binnenlanden bij Belchite en Zaragoza. Dan de Sierra de Gredos en vooral de unieke Extremadura en door naar de mythische Coto Donana. En San Lucar de Barameda, de monding van de Guadalquivir. Tot mijn verrassing komen daar Wenkkrabben voor. Eén van de grootste gebieden zonder bewoning en met onvoorstelbare natuur: Andujar, met Lynx en Spaanse Keizerarenden in overvloed.

Vale Gier en Spaanse Keizerarend.

Foto: Harm Niesen

Ook de Canarische eilanden horen bij Spanje, gek genoeg, want voor mij zijn die eilanden in alle opzichten Afrikaans. Maar goed, de vogels en andere dieren op Tenerife en Fuerteventura zijn meer dan de moeite waard. En of u het leuk vindt of niet: mijn lezingen gaan absoluut niet alleen over vogels,

alles komt in beeld, bloemen, insecten, amfibieën en reptielen, ik kan het niet laten.

Vlinderorchis.

Foto: Harm Niesen

Sommige plaatjes zijn gescande dia's, uit de vorige eeuw. En dan zijn ze wat minder dan waar we nu aan gewend zijn...

Volgende datum: 10 januari.

Ofra Carmi, o.carmi@quicknet.nl

Excursienieuws

Zie www.vwg-alkmaar.nl/agenda voor het laatste nieuws.

Ledenwandelingen worden gehouden op de 1e zondag van de maand, zie www.vwg-alkmaar.nl/activiteiten/excursies voor locaties, regels en aanmelding.

- Er wordt voor de auto's gerekend met een vergoeding van 25 cent per kilometer.
- We raden de bestuurders aan in het bezit te zijn van een inzittendenverzekering.
- Deelname aan de excursies geschiedt volledig op eigen risico van de deelnemer(s).

November 18: Zuidpier IJmuiden o.l.v. ?

Vertrek 08:00 uur vanaf de P&R achter station Alkmaar.

Eindtijd: flexibel.

We gaan naar de plekken met Oeverpieper, Paarse Strandloper en Steenloper, die we bij de HBZ tegenwoordig moeten missen. Ook zeevogels en duikers krijgen onze aandacht. Als we tijd over hebben, gaan we wellicht nog langs de Kunstenaarsduintjes.

December 16: Midden-Kennemerland o.l.v. Hans Stapersma

Vertrek 08:00 uur vanaf de P&R achter station Alkmaar.

Eindtijd: 13:00 uur.

Let op: tijdens de wandeling is geen koffie/plaspauze en moeten bezoekers een dagkaart van 2 euro aanschaffen. Het maximum aantal deelnemers is 15 en we gaan in twee groepen naar binnen.

De tweede excursie die dit jaar door een bevriende vogelwerkgroep wordt georganiseerd is een tour door het werkgebied van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Onder begeleiding van hun voorzitter Hans Stapersma maken we een stevige wandeling van vier uur vanaf het bezoekerscentrum De Hoep aan de Zeeweg in Castricum. We hopen op mooie wintersoorten als Brilduiker, Wilde Zwaan en Grote Zaagbek.

Volgende datum: nog niet bekend.

Aanmelden uiterlijk drie dagen voor aanvang van de excursie (aanmelden bij het vertrekpunt wordt niet gewaardeerd) via de website, of per e-mail bij:

Elias den Otter, eliasdenotter@gmail.com

VWG Alkmaar e.o. gaat in 2024 voor de vijfde keer de broedvogels van Alkmaar tellen

Tellingen worden waardevoller naarmate je het langer doet. Dat geldt uiteraard ook voor de broedvogelinventarisaties die de Vogelwerkgroep Alkmaar vanaf 1984 heeft georganiseerd. Deze tellingen werden een keer in de 10 jaar gehouden, namelijk in 1984, 1994, 2001-2004 en 2013-2014. Daarmee is een unieke serie tellingen ontstaan die zijn weerga niet kent in Nederland.

Voor de broedvogelinventarisaties is Alkmaar sinds 1994 opgedeeld in 42 telgebieden. In 2023 zijn de grotere stadsparken (Alkmaarderhout, Egmonderhout, Oosterhout en Rekerhout) geïnventariseerd (vijf telgebieden). Ook zijn in 2023 de in de stad broedende meeuwen geteld. In 2024 willen we het grootste deel van deze telgebieden tellen. Het gaat dan om 37 telgebieden. Hieronder is een lijst van telgebieden te vinden waarvoor nog een teller gezocht wordt. Ook worden in 2024 de gierzwaluwen geïnventariseerd, terwijl de watervogels (ganzen, eenden, Meerkoet, Waterhoen, Fuut) dan integraal geteld worden.

Voor de tellingen maken we gebruik van de BMP-methodiek van Sovon, waarvoor de app Avimap is ontwikkeld. Stadsvogels worden in vijf vroege ochtendronddjes geteld. De start is rond half maart en tussen twee rondjes moet minimaal 10 dagen liggen. Zou je het leuk vinden om mee te doen aan deze unieke telling, meld je dan aan. Kennis van de zang van een aantal algemene soorten (zoals Kool- en Pimpelmees, Huismus, Merel, Zanglijster, Heggenmus, Winterkoning) is een voorwaarde. Ook moet je tijd hebben tussen half maart en eind mei, en je dient te beschikken over een Sovon-account (maar die is makkelijk gemaakt). De app Avimap wordt in een filmpje van Sovon uitgelegd (Android smartphones:

<https://www.youtube.com/watch?v=BL0a99StW5Q>; Apple smartphones:

<https://www.youtube.com/watch?v=FOPsZOVaWc8>). Op 8 november, van

18.30 tot 19.45, in buurthuis de Wachter, zal Harry Smit nog tips en tricks vertellen en vragen beantwoorden over het gebruik van de app en over de inventarisatie. Als je hier bij wilt zijn wil je dat dan via onderstaand e-mailadres doorgeven? Dit is voor aanvang van de lezing die om 20 uur start. Nogmaals: meld je aan voor de vijfde stadsvogelinventarisatie van Alkmaar (via onderstaand e-mailadres) en geef aan welk gebied je zou willen tellen.

Telgebieden waarvoor nog tellers gezocht worden: Spoorbuurt, De Hoef IV, Bergermeer, Overdie-Oost, Huiswaard 1, De Horn ZO, Oudorperpolder NW, Huiswaard 2, De Weijdt en Koedijk, Kooimeer.

Harry Smit, smit51@telfort.nl

Leukere waarnemingen juni t/m augustus 2023

Pierre van der Wielen

HBZ = Hondsbossche Zeewering

NHD = Noord-Hollands Duinreservaat

TBaZ = Telpost Bergen aan Zee

TCa = Telpost Camperduin

VHPP = Verenigde Harger- en Pettemerpolder

Hartje zomer is meestal nogal stil qua zeevogels en ook dit jaar was weer geen uitzondering. Wel noemenswaardig waren de **Grauwe Pijlstormvogels** die op 1 (Camperduin) en 31 (gevolgd langs de gehele kuststrook) augustus langsvlogen. Op 13 juni vloog er een **Kuifaalscholver** langs Camperduin. Naast de gebruikelijke plekken werden deze periode op opvallend veel locaties **Roerdompen** gezien o.a. in de Oosterzijpolder bij Heiloo, bij de Kromme Sloot bij Alkmaar en bij de Beverkoog. Een **Kwak** vloog op 25 augustus over Egmond aan Zee. **Koereigers** deden het best aardig met op 21 augustus vier over Egmond aan de Hoef, één in de Groeterpolder op 25 augustus en 3 in de Mijzenpolder op 31 augustus. De eerste **Purperreiger** van het najaar zat al op 5 augustus nabij Camperduin. Op 11 augustus vloog er één langs Camperduin en zat er later op de dag één in de VHPP. Op 29 augustus zat er één in de Grootdammerpolder bij Schoorl en de laatste deze

Purperreiger.

Foto: Jan Stok

periode zat op 31 augustus in de VHPP. Een **Zwarte Ooievaar** liep op 29 juli in het Doornvlak in het NHD. Een volgende vlog op 12 augustus over Castricum.

Op 10 juni zat er een **Krooneend** in het NHD. Op 16 en 18 juni werd er voor Camperduin een **IJseend** gezien. Een vroege **Grote Zaagbek** zat daar op 28 juli. De enige **Zwarte Wouw** van deze periode zat op 9 juli in het Doornvlak in het NHD. **Rode Wouwen** werden twee keer gemeld: 9 juni één over de Sammerpolder en 13 juli één over de Grootdammerpolder. Een waarnemer die in het oosten van het land de ene na de andere zeldzame arend ontdekt, hield het hier vrij beschaafd met een **Zeearend** in de Eilandspolder op 3 juni. Deze zomer maar liefst twee meldingen van **Blauwe Kiekendieven**. De eerste op 9 juni in de Schoorlse Duinen en de tweede op 22 augustus over de VHPP. Op 3 juni vloog een **Grauwe Kiekendief** over de parkeerplaats van Hargen. De eerste 10 dagen van juni werden nog vier **Visarenden** gezien en vanaf 18 augustus werden de eerste najaarstrekkingen alweer gezien. Een vrouwtje **Roodpootvalk** werd op 11 juni op twee plekken in de Schoorlse Duinen gezien.

Landelijk was het een superjaar voor **Steltkluten** met op veel locaties, óók in Noord-Holland, geslaagde broedgevallen. Onze regio was echter duidelijk niet in trek. Er was slechts één waarneming van drie stuks in De Putten op 19 juli. Ook de **Morinelplevier** beleeft een goed (na)jaar. Zowel op 18, 20, 21, 25, 26 en 28 augustus werd telkens één overtrekkende vogel gezien. De eerste daarvan vloog over het NHD, de rest over de HBZ en Camperduin. Op 24 augustus vloog er een **Temmincks Strandloper** over de HBZ; de enige uit deze periode. **Bokjes** waren vroeg dit najaar met de eerste al op 3 augustus langs Camperduin en 15 augustus één in de Eilandspolder. Op 4 en 5 augustus zat een adulte **Rosse Franjepoot** op een plasje bij Koedijk. Dit is zowel qua tijd van het jaar als plek een erg bijzondere waarneming. Voor meerdere fanatieke maandlijsters (jaja, die bestaan!) was het een nieuwe voor de 'Eeuwige Maandlijst'. Op speciaal verzoek zijn we dan ook de volgende ochtend vrij vroeg gaan kijken of de vogel er nog zat waarna het appen kon beginnen.

Op 1 augustus werd de enige **Middelste Jager** gemeld. **Kleinste Jagers** deden het beter met op 9 augustus een adulte en op 30 en 31 augustus jonge individuen en dat allemaal langs Camperduin. Ook niet zo gebruikelijk in die tijd van het jaar was de **Kleine Burgemeester** die op 11 juni langs Egmond aan Zee vloog. De eerste **Lachstern** van het najaar vloog op 30 juli langs Camperduin. Vanaf 18 augustus foerageerden een adulte en jonge vogel in de Mijzenpolder. Opvallend is het ontbreken van waarnemingen in de VHPP en de omgeving van de Abtskolk dit najaar. In slechts enkele jaren is de

Visarend.

Foto: Jan Stok

Reuzenster van een zeer zeldzame trekker tot een regelmatige trekker gepromoveerd. Verspreid over de gehele zomer werden minimaal tien waarnemingen gedaan van 1 tot 4 exemplaren. Op 4 en 18 augustus vloog er een **Witvleugelster** langs Camperduin. Een **Papegaaiduiker** op 4 augustus is wat ongebruikelijk zelfs al is het langs Camperduin, dé plek in NL om ze te zien. Een **Velduil** werd op 29 augustus gezien in de Eilandspolder.

Tussen 1 juni en 20 juli werden regelmatig tot drie **Bijeneters** in de omgeving van het Starrevlak in het NHD gezien. Volgens het geruchten-circuit is daar ook minimaal één (mislukte) broedpoging gedaan. Later werden de vogels in de ruime omgeving van deze plek gezien. Van 24 tot en met 31 augustus liet een **Hop** zich fraai zien in (alweer) het Starrevlak. Het lijkt een goed najaar voor **Draaihalzen** te worden. De eerste van het najaar zat op 18 augustus in het NHD, op 23 augustus één nabij de Kerf, vanaf 28 augustus enkele op de HBZ en op de 29e en 31e op twee plekken in het NHD. **Duinpiepers** deden het ook heel aardig met een erg vroege op 9 augustus over Camperduin. De volgende vloog op de 20e over de HBZ en werd even later ook bij Camperduin opgepikt. Op de 25e zat er één in het Starrevlak en op de 28e vloog er weer één over de HBZ. De laatste van deze periode vloog op de 29e over het NHD.

De Hop op het Starrevlak.

Foto: Eduard van Amstel

Een bijzonder late **Beflijster** zat op 3 juni in het NHD. Een **Kramsvogel** op 12 juni is eveneens laat te noemen; deze vogel zat in Bergen. De gebruikelijke **Waterrietzangers** doken weer op vanaf 12 augustus. Er werden er tot de 16e 4 à 5 gezien, allen in de Bakkersdam. Op 2 juni zong er een **Struikrietzanger** in een tuin in Egmond aan de Hoef en een tweede werd op 10 juni in het NHD ontdekt en werd ook de volgende dag nog gezien. Een **Grote Karekiet** zong van 1 tot en met 22 juni in de Bosmolenpolder. Er werden in juni nog enkele **Grauwe Klauwieren** in het duin gezien: op de 3e één in het Reggers-Sandersvlak en op de 29e één bij Egmond aan Zee. Op 15 juli werd er één gezien in het Doornvlak en vanaf 29 augustus één in het Starrevlak. Op 20 augustus vloog er een **Buidelmees** over de HBZ. Deze keerde even later terug en leek in De Putten te landen maar kon daar niet worden teruggevonden. Een **Bonte Kraai** zat van 8 tot 30 juni op het strand voor de HBZ. Op 26 juni en 28 juli werd een **Raaf** gezien in het NHD.

Pierre van der Wielen, jocotoco@hotmail.com

Ogrut 71: Tureluurs van de vogelnamen

Hans Cornelissen

Twee Ogrut-afleveringen geleden wond ik me verschrikkelijk op over onze benaming van vogels naar hun kleur. Ik heb ondertussen leren accepteren dat we de Oranjaborst geheel ten onrechte Roodborst zullen blijven noemen. Ik moet niet alle gevechten willen winnen en mijn energie sparen voor de vogelnaamverloedering die echt alle perken te buiten gaat. Nou, vandaag wil ik het gevecht wel weer aan met de vogelboeken. Want onze benaming van vogels naar hun geluid is soms om te janken. Niet dat we de Jankvogel tot onze avifauna mogen rekenen, maar toch: we maken er een potje van.

Laat ik mijn statement meteen wat nuanceren, want er zijn best wel vogels van wie de naam enige gelijkenis vertoont met het geluid dat ze geregeld produceren. Karekiet (karre-karre-kiet-kiet), Tjiftjaf (tjif-tjaf, tjiftjaf, tjif-tjif-tjaf), Kievit (vul zelf maar in), Grutto (...), Kauw, Kraai, Koekoek: echte "onomatopeeën", om maar even een viaduct in de strijd te

gooien. Iets minder overtuigend wordt het al met de Tureluur. Dat je er tureluurs van wordt tijdens een aanvankelijk ontspannen fietstocht door de veenweiden is duidelijk. Maar persoonlijk word ik neurotisch van het ge-tuut-tuut-tuut in mijn oor; niet van het ge-tu-re-luur. (Snap ik trouwens ook ineens waar de periodieke tuut-tuut-tinnitus in mijn linkeroor vandaan komt.) Een taalprobleem heb ik ook met de Kneu. In zijn enigszins nerveuze vlucht laat hij voortdurend een soort gekwetter of geknetter horen. Komt daar het kneuterige woord Kneu vandaan? Ik heb zelf nog nooit een vinkachtige vogel “kneu-kneu-kneu” horen roepen, terwijl ik toch best gecharmeerd ben van het gezellige gekneuter van de Kneu.

Oké, met de onomatopoeën op zich valt het nog enigszins mee. Maar waar het met de onomatopoeën grondig fout loopt, is dat mensen de vervelende eigenschap hebben om oorzaak en gevolg te verwarren. Vaak hoor je zeggen: “De Koekoek roept zijn eigen naam.” Fout! De Koekoek roept helemaal geen koekoek omdat hij Koekoek heet. Hij heet Koekoek omdat hij koekoek roept! De Koekoek was allang geëvolueerd tot Koekoek voordat wij hem zo begonnen te noemen. De Grote Jager is toch ook niet begonnen met vissen afpakken van meeuwen nadat wij besloten hadden hem “jager” te noemen? Oorzaak: jaaggedrag. Gevolg: jager als vogelnaam. De vogeltaal zou zo logisch kunnen zijn als we allemaal een beetje respect zouden tonen voor de volgorde van de feiten.

Een ander geluidsaspect van vogelnamen is dat we vogels soms benoemen op grond van het type geluid dat ze maken. Prima gaat dat met de Lachstern, die wat mij betreft als enige onder de Nederlandse sterns een luid lachend geluid maakt, onmiskenbaar Lachstern. Ook Grasmus (“krasmus”), Gierzwaluw (het “gierende” zomeravondgeluid) en Snor horen voor mij met enig recht bij deze categorie. Ze maken een type geluid dat aardig gedekt wordt door hun naam. En een Spotvogel ‘spot’ met andere vogelsoorten qua geluid; kan ik ook best mee leven. Maar dan de Zanglijster. Hoe kan ik deze soort in hemelsnaam onderscheiden van al die andere lijsters op grond van het algemene feit dat hij zingt? Is een Merel dan niet ook een Zanglijster eigenlijk? Verwarring alom in zingend lijsterland. En al helemaal nietszeggend is het in fluitenland:

“Ik hoor een Fluiter.”

“Waar dan? Ik hoor zoveel verschillende vogels fluiten.”

“Ja, maar deze zingt zoals alleen een Fluiter zingt.”

Ik gooi de handdoek in de ring. We hadden hem net zo goed Bosvogel kunnen noemen, even nietszeggend. Homeopathische verdunning van vogeltaal. Oké, “Vogelmettottrillerversnellendgetikgevolgddoortjoetjoetjoe” als vogelnaam komt wat minder vlot uit de mond dan Fluïter. Maar een stuk specifieker zou de naam tenminste zijn.

Tot slot een officiële klacht over hoe we vogels vaak noemen naar de plek van waar ze hun gezang produceren. Ook hier weer bouwen we de vogeltaal-kaalslag langzaam op door eerst een voorbeeld van voorbeeldige benaming te geven. Graspiepers “piepen” boven het gras, Boompiepers piepen vanuit of opstijgend vanaf een boom en Oeverpiepers... inderdaad. IJzeren logica in pieperland. Maar de neerwaartse spiraal begint met de Tuinfluïter. Oké, toegegeven, ietsje specifieker dan Fluïter. Maar dan wel in foute zin, want ik kom de Tuinfluïter in allerlei struikrijke bosjes en struwelen tegen, maar hoor ze zelden zingen vanuit een tuin. Misschien stamt de naam nog uit een verleden waarin de tuinen minder aangeharkt netjes waren, nog voor het Intratuin-tijdperk. En wat dachten we van Bosrietzanger, met de nadruk op bos, voor deze neurotisch zingende rietzangersoort. Ik heb in mijn leven honderden Bosrietzangers horen zingen in rietmoerassen met struikgewas, in ruigtes in de uiterwaarden en andere vrij lage en natte vegetatie. Maar in echt bos, je weet wel, zo’n verzameling hoge bomen? Nooit en te nimmer. Taalvervuiling ten top.

Ik kan nog wel even doorgaan met het drama van vogelgeluiden en vogelnamen. Maar laat ik op een vrolijke noot afsluiten met een mooi geval van correcte naamgeving. Laatst liep ik op een vroege voorjaarsdag te struinen door een heideterrein in de duinen. Plots hoorde ik een geweldige klap, alsof een eeuwenoud eik in twee stukken brak of een meteoriet was ingeslagen. Ik keek verschrikt of ik de oorzaak van deze reuzenklap kon achterhalen. En wat zag ik tot mijn grote verbazing? Jawel een Klapekster! Mijn vertrouwen in de benaming van onze vogels was weer enigszins hersteld.

Hans Cornelissen, j.h.c.cornelissen@vu.nl

Redactie: bij Ogrut 70 hoorde een foto van een dagboekpagina, die we helaas over het hoofd zagen. Hieronder plaatsen we deze alsnog; pak nummer 2 er gerust nog even bij!

crnk
vlaamse gaai

kalveren 22

ekster

meest

zwarte mees

koolmees

staartmees

grasgrijper

kraai

bonke kraai

knobbelaan 6 ~~van de~~

blauwe reiger

wilde eend

houtduif

foenvalk

kolenmees

wilde eend

zearend 1 ad

zwarte specht 1 of 2

bonke kraai

kraai

Caadren
Landschotse hei

De 'Utrecht'

Oplissing pagina 15: Heilige Ibis